herpy

STÅLORMER

## Chinese Crocodile Lizard

# *Shinisaurus crocodilurus*

*Shinisaurus crocodilurus* er en sjelden, semiakvatisk øgle fra kjølige, fuktige skoger i Sør-Kina og Nordøst-Vietnam, med rader av beinete skjell på rygg og hale som en krokodille. Den blir omtrent 40 cm, sitter på greiner over vannet og lar seg falle i vannet ved fare. Den krever et stort akvaterrarium med kjølig, rent vann, god ventilasjon og vinterdvale.

Familie: Shinisauridae

**FAKTABOKS**

### DYRET

| | |
|---|---|
| Voksenstørrelse | **35-46 cm**<br>total lengde inkl. hale |
| Levealder | **15-20 år** |
| Aktiv | **Om dagen** |
| Levevis | **Trelevende og semiakvatisk** |
| Biotop | **Regnskog og våtmark** |
| Vanskelighetsgrad | **Ekspert** |

### STELL

| | |
|---|---|
| Min. terrarium | **110 × 50 × 60 cm**<br>L × B × H for 1 voksent dyr |
| Temperatur, dag | **22-28 °C** |
| Varmeplass | **30-35 °C** |
| Temperatur, natt | **16-20 °C** |
| Luftfuktighet | **60-80 %** |
| Vann | **Akvaterrarium**<br>dybde 15-20 cm |
| Vanntemperatur | **18-22 °C** |
| UVB | **Anbefalt**<br>Ferguson-sone 2 |
| Vinterhvile | **10-15 °C**<br>12-16 uker |
| Kosthold | **Insekter, virveldyr og mark/snegler** |
| Holdes | **Alene, parvis eller én hann med flere hunner** |

### AVL

| | |
|---|---|
| Formering | **Levendefødende** |
| Kjønnsmoden | **36 mnd.** |
| Kullstørrelse | **2-12 unger** |
| Kull per år | **1** |
| Drektighet | **240-270 dager** |

### VERN OG PAPIRER

| | |
|---|---|
| CITES | **Liste I** |
| EU-vedlegg | **Vedlegg A** |
| IUCN | **Sterkt truet (EN)** |

## Om arten

*Shinisaurus crocodilurus* er en middels stor, tettbygd øgle med kort hode, kraftige ben og en lang, sammentrykt hale. Rygg og hale har rader av forstørrede, beinete skjell som minner om en krokodilles. Grunnfargen er brun til olivengrønn, ofte med lyse og mørke tverrbånd og rødlige, oransje eller gule farger på hals og hode. Hannene er som regel mer fargesterke enn hunnene, særlig i paringstiden, men kjønnene er vanskelige å skille.

Den samlede lengden er 35-46 cm, og de fleste voksne dyr ligger rundt 40 cm. Arten er den eneste i familien Shinisauridae, en gammel linje som tidligere ble regnet til Xenosauridae. Den ble beskrevet i 1930 av Ernst Ahl, og slektsnavnet hedrer den kinesiske biologen Sin Shu-szi, som deltok i den kinesisk-tyske ekspedisjonen som fant arten. Det kjennes to underarter: *S. c.*

*crocodilurus* i Kina og *S. c. vietnamensis* i Vietnam.

Arten er langsom og stillferdig og bruker mesteparten av tiden helt stille på en gren. Den svømmer godt og kan bli under vann i mange minutter. Blir den skremt, lar den seg falle fra grenen ned i vannet. Den er truet i naturen og sjelden i handelen, og dyr i fangenskap stammer fra et lite antall oppdrettede linjer.

## Utbredelse og leveområde

*Shinisaurus crocodilurus* finnes i få, spredte bestander i Sør-Kina, i provinsene Guangxi, Guangdong, Guizhou og Hunan, og i Nordøst-Vietnam i provinsene Quang Ninh og Bac Giang. De gjenværende kinesiske bestandene lever særlig i Guangxi og Guangdong, i små, adskilte leveområder.

*S. c. vietnamensis* er bare kjent fra et lite område rundt fjellet Yen Tu i Quang Ninh og Bac Giang. Arten er oppført som sterkt truet (EN) på IUCNs rødliste, og de ville bestandene har gått kraftig tilbake på grunn av innsamling og tap av leveområder, særlig skogshogst.

> **Naturlig utbredelse:** Kina og Vietnam.

### LEVEOMRÅDE

*Shinisaurus crocodilurus* lever langs klare, langsomme bekker og små dammer i subtropisk, eviggrønn løvskog i høydedrag og fjellandskap. Breddene er tett bevokst, og dyrene sitter på greiner som henger ut over vannet. Hele livet er knyttet til vannet: dyrene sitter og venter på bytte fra grenen, og når de blir skremt, lar de seg falle ned i vannet. Hver dam eller bekk har ofte bare ett dyr.

Klimaet er preget av monsunen med varme, fuktige somre og kjølige, tørre vintre med enkelte frostnetter. Regnet faller mest om våren og sommeren. Om vinteren går dyrene i vinterdvale. I fangenskap søker de om sommeren ned i vannet for å unngå overoppheting, og om høsten sitter de på greiner for å finne varme.

Føden er meitemark, edderkopper, gresshopper, reker, rumpetroll, små fisk og av og til frosker og øgler. Arten er levendefødende; paringen skjer i august, og ungene fødes våren etter.

Les mer: Oppdrett av rumpetroll Les mer: Vinterdvale og årstider

## Stell

### TERRARIET

Et voksent dyr trenger et akvaterrarium på minst 110 × 50 × 60 cm (lengde × bredde × høyde), et par minst 150 × 50 × 60 cm. Vanndelen skal fylle det meste av bunnen. Dyret beveger seg ikke mye, men bruker alle deler av terrariet, og det klatrer godt, så ekstra høyde gir plass til flere greiner.

Et vannlag på 15-20 cm er nok til at et voksent dyr kan gå på bakbena med hodet over vannet. Er vannet dypere, må det være vannrette eller skrå greiner der dyret kan hvile med kroppen i vannet og hodet over. Dyret kan sette seg fast mellom kork, steiner og greiner under vann, så innredningen må ta høyde for det. Plasser greiner, kork og planter over vannet, slik at dyret kan la seg falle ned i det. En solplass av skifer på søyler i vannet og plantekrukker med jord som står i vannet gir landdeler. Korkrør kan stå delvis i vannet uten å mugne.

Ventilasjonen er avgjørende: bruk nett på to motstående sider eller en liten vifte, for stillestående, fuktig luft gir hudsopp, særlig hos unger. Dyret må kunne tørke helt et sted, og landdelens bunn og skjul må ikke være konstant våte.

Les mer: Varme og temperatur

### TEMPERATUR

Solplassen skal ha en overflatetemperatur på 30-35 °C, og luften i resten av terrariet er 22-28 °C om dagen. Om natten faller temperaturen til 16-20 °C; nattemperaturen er et anslag. Vannet må være kjølig, 18-22 °C og helst omtrent 20 °C. Arten tåler varme dårlig: hudsår forekommer oftere ved høyere temperaturer, og drektige hunner som holdes for varmt, føder for tidlig. Stiger romtemperaturen over omtrent 27 °C om sommeren, kjøles vannet ved å skifte en del av det med kaldt vann.

Vinterdvale anbefales i 12-16 uker ved 10-15 °C. Bare friske dyr med en fylt halerot går i vinterdvale. Fra september faller appetitten; solplassens temperatur og dagslengden senkes gradvis, til lyset er helt slått av. Dyret må ha fastet i minst to uker før det legges i en kasse med 20-30 cm fuktig jord og mose, en vannskål og et korkrør. Kassen står først et par dager ved

omtrent 15 °C med litt dagslys og flyttes deretter til et mørkt rom ved 10-15 °C. Vannet i skåla skiftes jevnlig, for dyret kan våkne og bevege seg. Etter vinterdvalen settes kassen ved romtemperatur, og dyret våkner innen to døgn. Deretter heves dagslengden og temperaturen gradvis.

### LUFTFUKTIGHET OG VANN

Luftfuktigheten er høy, 60-80 %, fordi det meste av bunnen er vann. Det skal normalt ikke sprøytes ekstra, men dyrene blir aktive av kunstig regn. Landdelen og skjulene må kunne tørke ut, for en konstant våt bunn gir hudproblemer og sopp. God ventilasjon er viktigere enn høy luftfuktighet.

Les mer: Luftfuktighet, sprøyting og ventilasjon

### VANN OG VANNKVALITET

Vannkvaliteten er avgjørende. Bruk et kraftig filter, for eksempel et utvendig filter med keramiske ringer, filterskum og filtervatt, og la det gå i omtrent en måned før dyret flytter inn. Rens bare filteret grovt, og bare når gjennomstrømningen faller, slik at bakteriekulturen bevares. Sug jevnlig opp smuss fra bunnen, og fjern smuss fra vannoverflaten. Bruk springvann behandlet med vannbehandlingsmiddel, og skift en del av vannet hver uke. Vannet skal være omtrent 20 °C og må ikke bli varmere enn omtrent 27 °C. Kalkavleiringer på glasset fjernes med fortynnet sitronsyre.

### LYS OG UVB

Arten er dagaktiv og sitter på greiner og steiner over vannet, men soler seg bare kort av gangen. UVB anbefales i Ferguson-sone 2: en kombinert varme- og UVB-lampe (metallhalogen eller kvikksølvdamp) eller et UVB-rør over solplassen med en UV-indeks på 2-3 ved dyrets hode. Avstanden mellom lampe og dyr avhenger av lampetypen og kontrolleres med en UV-måler. Arten kan leve med svak eller ingen UVB, men UVB er den sikreste løsningen. En halogenspot kan brukes som ekstra varmekilde ved solplassen. Lyset er på 10-13 timer om dagen, lengst om sommeren, og slås helt av under vinterdvalen.

Les mer: Lys og UVB

### FÔRING

*Shinisaurus crocodilurus* er kjøttetende og tar både landlevende og vannlevende byttedyr. Meitemark er et godt grunnlag for kosten. Gi i tillegg sirisser, gresshopper, kakerlakker, silkeorm og voksmøllarver og i vannet små fisk og reker. En nyfødt mus gis høyst av og til. Dryss insektene med kalk og et vitamin- og mineraltilskudd ved noen av fôringene, og gut-load insektene godt et døgn før.

Unger fôres daglig med små insekter og meitemark, voksne 2-3 ganger i uken. Dyret kan være kresent og slutter ofte å spise før vinterdvalen og kommer langsomt i gang igjen etterpå; noen stopper også mens det fortsatt er varmt og lyst. Er dyret våkent og aktivt og halerota fylt, er det normalt. Går dyret ned i vekt, eller blir halerota tynn, kan det være en annen årsak, og da må en veterinær undersøke det.

Les mer: Fôrdyr: hold og avl Les mer: Kalk, vitaminer og tilskudd

### ATFERD OG HÅNDTERING

*Shinisaurus crocodilurus* er rolig og kan bli tam, men den er ikke et dyr for håndtering. Noen dyr går rolig opp på hånden, andre flykter, og et bitt er kraftig. Flytting stresser dyret, og et stresset dyr bør ikke flyttes.

Arten er territoriell. Hanner kan slåss, og en hann kan stresse en hunn med gjentatte paringsforsøk. Voksne holdes enkeltvis, som par eller som en hann med flere hunner i et stort terrarium, under tilsyn, og dyrene skilles ved aggresjon.

Hudskiftet skjer sjelden og kan ta flere dager, og huden ender ofte i vannet. Trekker det ut, kan dyret bløtes i vann, og restene fjernes forsiktig.

## Avl

### KJØNNSMODNING OG KJØNNSBESTEMMELSE

Kjønnene kan ikke skilles hos små unger. Hannene har oftest kraftigere farger, men ikke alltid, og hunnene har et litt mer avlangt hode; målt på hodets proporsjoner treffer man riktig omtrent 9 av 10 ganger. Det fødes omtrent like mange hanner og hunner. Dyrene blir kjønnsmodne rundt 3-årsalderen. Sett bare et dyr i avl når det er utvokst, i godt hold og har hatt en vinterdvale.

### PARRING

Paringen skjer i eller ved vannet i august. Hannens farger blir kraftigere, og han nikker med hodet og nærmer seg hunnen. Ved paringen biter han henne i nakken og legger seg over henne. Et par kan holdes sammen, men hannen kan plage hunnen med for mange paringsforsøk, og da må de skilles. Alternativt holdes hunnene enkeltvis, og hannen settes inn på skift. Hunnen skal ha rikelig med fôr både før og etter paringen.

### EGGLEGGING OG KULL

Arten er levendefødende. Hunnen føder 2-12 levende unger, i gjennomsnitt omtrent 6, i april og mai, og store hunner får flere unger enn små. Hun føder høyst én gang i året. Gi henne ro og et sted der hun lett kan komme opp av vannet, og flytt henne ikke når fødselen nærmer seg. Hunner som holdes for varmt om vinteren, kan føde allerede om høsten eller vinteren, og de for tidlig fødte ungene dør oftere. Hold derfor temperaturen i den kjølige enden.

### INKUBASJON

Arten er levendefødende, så det er ingen ruging. Drektigheten varer opptil 9 måneder, fra paringen i august til fødselen i april-mai, og vinterdvalen ligger midt i den. Ungene er fullt utviklet ved fødselen og måler omtrent 35 mm fra snute til kloakk.

### OPPDRETT AV UNGER

Ungene er svært følsomme for hudsopp og dårlig luft, så de trenger et terrarium med god ventilasjon og rent vann. Innred det som til voksne, men med lavere vannstand. Fôr daglig med de minste insektene og små meitemark. Hold ungene adskilt fra de voksne, og fjern de andre ungene hvis én blir mobbet eller bitt, framfor å flytte den svake, for flytting stresser.

## Helse og vanlige feil

Arten er hardfør når oppsettet er riktig, men den er følsom for fuktig, stillestående luft og for høye temperaturer. De typiske problemene er:

- Hudsopp og hudsår, særlig på føttene, ved dårlig ventilasjon, høy varme og en konstant våt landdel. Det er det vanligste problemet, særlig hos unger, og krever veterinær.
- Sykdom ved for kaldt vann eller for kalde netter utenfor vinterdvalen.
- Problemer med hudskiftet hvis dyret ikke kan tørke ut.
- Appetittløshet, som også kan skyldes stress og ikke alltid har med vinterdvalen å gjøre.
- Innvollsorm og andre snyltere hos nyinnkjøpte dyr. Nye dyr holdes i karantene.

Et friskt dyr er våkent og aktivt og har en fylt halerot. Krypdyr skjuler sykdom, så kontakt en veterinær med erfaring med krypdyr hvis dyret går ned i vekt, ikke spiser utenfor vinterdvalen eller får forandringer i huden.

Les mer: Karantene og hygiene

### Spør alltid dine kloke bekjente

Veiledningen er et godt sted å begynne, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskjellige, og mye av det viktigste lærer man av dem som har holdt arten i årevis. Snakk med en oppdretter, en erfaren holder eller en veterinær med kunnskap om krypdyr og amfibier før du skaffer deg dyret - og igjen hvis noe virker galt.